

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

67.on5eylül2020

hece taşları

aylık şiir dergisi

yayın yönetmeni

tayyib atmaca

son okuma

metin özarслан

kapak fotoğrafı

yasin mortaş

muhabbet yeri

on2şubat belediyesi
sosyal yardım müdürlüğü

kahramanmaraş

0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

67 sayı 15 eylül 2020

issn 2149-4509. (e-dergi)

BU SAYIDA

● Tayyib Atmaca/ Biz Bize Biz Gibi

Batar Dururuz

● Metin Özarслан / Terbi

● Avni Doğan / Düşer

● Arif Ay / Şiir ve Gelenek Üzerine

Konuşmalar / Yirmibeş

● Mücahit Şahin / Âbıhayat

● Mustafa Sade / Aşk Makamı

● Hakan Hadi Kadioğlu / Aşıkların

Gözü Çeşme

● Səxavət İzzəti Əndəlib / Bəlkə də

Ölülər Bizə Gülürlər

● Ali Kemal Mutlu / Bir Perinin Esiriyim

● Ertuğrul Çoban / Tövbekâr Dizeler

● Metin Mert / Güz Yağmuru

● Âşık Cemal Divani / Haber Vermeden

● Doç.Dr. İrfan Görkaş / Germiyanogulları Şair-Düşünürü Kadı Ahmet Dâî'nin Poetik Hikmeti

● Lütfü Şehsuvaroğlu / Gazel

● Mehmet Osmanoglu / Döngü

● Tayyib Atmaca / dOkunan Şiirler-19-

● Yasin Mortaş / Kepenek

● Tayyib Atmaca

Biz Bize Biz Gibi Batar Dururuz

Ben beni ararım bende bulamam, nereye kayboldum bir gören var mı, daha dün gönlümün kuz bahçesinde, bir ağacın gölgesine oturup, bir türküden bir türküye geçiyor, efkâr soluyordum gam çekiyordum, hatıralar albümüne bakıyor, kim yerinde kalmış kim kime gitmiş, kim kimin sırtına hançer saplamış, kim kime gidiyor kimden geliyor, kimsesizler kimsesini bilenler, böyle birden bire nasıl oldu da, kendini kaybetti insan içinde, kelimeler dokunmuyor kalbime, hangi yana dönsem korkum çoğalır, ben beni ararım bende bulamam.

Sen senden uzağı göremiyorsun, dışından içine nasıl gömüldün, kaba ardıç ağacı bir tabuttan, uzun yola hüküm giymek istersin, yalnız aradığın eline geçmez, eline geçenler gönlüne uymaz, gönlünden geçene sen uzaktasın, el sallar durursun kendi kendine, gölgene basarak gezdiğin kadar, bir kere nefsinin çiğneyemedin, burnunun ucunda benin büyüdü, baktığın aynada başkası güldü, sen bıyık altında sırttın durdun, tebessümün oldu yapma bir çiçek, sağın solun gül bahçesi belledin, dikenlerden bir çit ördün kendine, sen senden uzağı göremiyorsun.

O başka bir dünya arar durmadan, yerin üzerinde bir başka yerde, bir başka dünyayı bulan olmadı, aradığı dünya içinde saklı, bunu diyenlere kulak asmadı, konuşurken sesi kendine döndü, herkes kendisini dinliyor sandı, yürürken burnuyla buluta çarptı, yer kayarak gitti ayaklarından, uzaklara uçtu gönül turnası, yakınları göz ucuyla izledi, nefsin yoldaş etti gayrıyı köle, her seferde galip dönme düşüyle, sözü kılıç gibi savurdu durdu, her darbede kesti kendi kendini, canına düşecek ateşten korkup, o başka bir dünya arar durmadan.

Biz bize biz gibi batar dururuz, ha bire kaçırız birbirimizden, aramızda dikenli tel örgüler, ben sana gidemem sen gelemezsin, onlar ile zaten işimiz olmaz, biz bize biz deriz onlar çuvaldız, arada bir kıyık diyenler de var, herkes herkes ile kuzu sarması, içi boş sözlerle sohbet ederler, besmelesiz kurularlar sofraya, ne karınları doyar ne de gözleri, elleri uzanmaz hamd makamına, kafa dağında yazın kayak yaparlar, düşlerinde yem atarlar ankaya, birbirine ayna gibi bakarlar, yüzlerinde solar tebessümleri, bu gidişle yer tükenir arafta, biz bize biz gibi batar dururuz.

● Metin Özarlan

Terbi

-Merhum Refik Fersan ve Necmi Nurettin Güngörmüş'e ihtiram ile-

Yokluğun kurudu göz bebeğinden
Soluverdi aydınlığı gündüzün
Süzüldü damlalar gözeneğinden
“Düştü enginlere bir ince hüznün”

El ele diz dize nasıl da şendin
Ruhları ısıtan kor alevdendin
Esti hazan yeli önünde sendin
“Soldu güller gibi sevdalı yüzün”

Aynı suyla cennete aktığımız
Mutluluğun bendini yıktığımız
Sevda ile birlikte çıktığımız
“Nerde mehtabı hazin gönlümüzün”

İçinde binlerce cevapsız soru
Nedir kaderinle ruhunun zoru
Şimdi dalı kırık yaprağı kuru
“Soldu güller gibi sevdalı yüzün”

[...nden sonra]

● Avni Doğan

DüŒer

Yorulur gökyüzü toprağa kan düŒer
Bahçeler dağılır bağlara figan düŒer

Solar gülleri bahçenin bülbüller susar
Güz gelir bir gece ansızın mihrican düŒer

Toprağa sert basmaktan takati kalmayanlar
Bakarsın o an gelir toprağa yaman düŒer

Bir ezan sadalanır gönül minaresinden
Gökte yıldızlar titrer kiliseden çan düŒer

Zaman geçip giderken biz farkına varmadan
Kimine gül kokusu kimine ziyan düŒer

Sevgilim ah sevgilim bir inayet eylesen
Œu zavallı yolcuya cennette mekân düŒer

Bir kez dokunuverse kubbesine adalet
Zalimlerin kurduđu nice kahkeŒan düŒer

Karanlık dayanamaz minik bir muma bile
Gecenin ortasına ölümsüz bir tan düŒer.

Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/yirmi beş

● Arif Ay

Konuşturan: **Tayyib Atmaca**

İlk şiirini 1975 yılında Denizi Giyinmek, Edebiyat dergisinde yayınlandı ve siz 22 yaşınızdasınız. Aradan üç yıl geçiyor ve 1978 yılında ilk şiir kitabınız Hıra yayınlanıyor. Bu zamanlardan önceye giderek şiirle nasıl tanış oldunuz, edebiyat yolculuğunda yolunuza ışık tutan, gönlünüzü aydınlatan şairleri, yazarları hem yâd edelim hem de onların gönlünüze saçtığı edebiyat tohumlarının başak vermesine doğru bir yolcuğa çıkalım istiyorum.

Çocukluğumun kışlarında daha 7-8 yaşlarında penceremizin buğulanan camlarına parmağımın yazdığım ama şimdi içeriğinin ne olduğunu hatırlamadığım yazılarla başlar şiirle tanışmam. Ardından şiir dünyamı besleyen iki önemli kaynaktan söz edebilirim. Biri rahmetli annem ve onun geceler boyu anlattığı masallar. Öteki ise, evimizde bulunan dini hikâyeler ve âşık hikâyeleri (Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Sevdakâr, Leyla ile Mecnun vb.) Battalgazi ve Kesikbaş hikâyeleri... Boz eşeğimizi köyün yamacındaki tepelerde yayarken (otlatırken) tabiata ilişkin gözlemlerim de şiir dünyamı zenginleştiren unsurlardır. Ortaokul yıllarım Tommiks Teksas, Kinova vs. çizgi romanlarla geçti. Lise yıllarımda, İslami kitaplar okumaya başladım. Bunlar, İmam Gazali'nin İhyau Ulumiddin, Muhiddin Arabi, Peygamberimizin Hayatı, Ömer Nasuhi Bilmen, Seyyid Kutup, Mevdudi tefsirleri...

Yine lise birinci sınıfta, Üstad Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç'un şiirleriyle tanıştım. Bediüzzaman'ın risalelerini okudum. Behçet Necatigil'in şiirlerini okudum ve şiirde sözcük tasarrufunun şiirlerinden öğrendim. Üniversite yıllarımda klasik şiirimizi (Divan, Halk) okudum. Nef'i, Baki, Necati Bey, Nedim, Naili, Fuzuli, Nabi, Şeyh Galib, Karacaoğlan, Dadaloğlu, Pir Sultan, Seyrani, Emrah, Zihni hepsi benim ustalarım oldu. Yine aynı yıllarda Alaeddin Özdenören, Erdem Bayazıt, Akif İnan, Cahit Zarifoğlu şiirlerinden beslediğim şairler oldu. İlk şiirlerim mahalli gazete ve dergilerde yayımlandı. Edebiyat dünyasına Edebiyat'ta yayımlanan Denizi Giyinmek başlıklı şiirimle adım attım (1975).

25 yaşınızdasınız ve Hıra kitabınızla okur karşısı-

na çıkıyorsunuz. Bunun öncesinde de geleneksel şiirden günümüz şiirine yaptığınız yolculuklarda şiirlerinden esinlendiğiniz usta şairleri, günümüzde 25 yaşını doldurmuş birçok şair belki de sadece isimlerini duyup geçmişlerdir. Önce geçmişle gelecek arasına köprü yapmaya aday şairler için olmazsa olmaz okumalar ne olmalıdır. Sonra da genç bir şair olarak çıkardığınız ilk kitabınız o zaman nasıl karşılandı. Günümüzde bırakın genç şairleri, yüzlerce şair arasından –istisnaları dışında tutuyorum- bir kitabında 11 şiirini çok beğendiğim fazla şair kalmadı. Buradan hareketle şöyle demek istiyorum: Şiir günümüz için mi yazılır gelecek için mi?

Günümüz gençliğinin en büyük eksikliği kendi kültürümüzle ilgili ciddi okumalar yapmamalarıdır. Öncelikle Kur'an'ı anlayarak okumalıdır. Birkaç mealden, birkaç tefsirden sürekli okumaları gerekir. İslam tarihini ve Peygamberimizin (s.a.v.) hayatını yine birçok kaynaktan sular seller gibi öğrenmeliler. Ardından da İslam edebiyatını okumalıdır. Klasik edebiyatımızı iyi etüt etmeden ciddi eserler ortaya koyamayız. Batının aklıyla, Batının değerleriyle değil, kendi aklımızla ve kendi değerlerimizle düşünmeliyiz. Aruz şiirini, hece şiirini bilmeden kendimize ait bir şiir ortaya koyamayız.

İlk kitabım Hıra çıktığında ilgiyle karşılandı. Sözelimi İlhan Berk mektup yazmıştı Arif Ay kaç yaşında diye. Konur Ertop 'dinci' bir şair nasıl olur da Gerilla şiiri yazar diye hayıflanmıştı. Bununla ilgili Nuri Pakdil'in Biat III kitabında cevabi bir yazı var.

Şiir sanat olarak, zamanla sınırlı değildir. Bugüne de seslenir, geleceğe de... Bu, şiirin estetik gücüyle, poetik yapısıyla ilgilidir. Bakarsınız günümüzde ses getiren bir şiir, yarının insanına bir şey söylemeyebilir. Bunun tersi de mümkün. Asıl olan, şiiri süflü duyguların değil, asil duyguların sesi yapmaktır. İnsanlığın ortak acılarını, umutlarını dile getirmek gerekir. Bu ortak hallerde Kur'an'da ortaya konmuştur. İnsanı Kur'an'ın dışında hiçbir kaynaktan tam olarak öğrenemezsiniz. Kur'an, insana insanı anlatan bir kitaptır. İyi şair Kur'an'ı bilmek zorunda. Günümüz şiiri Kur'an'dan beslenmediği için cılız ve anlamsız.

Üniversite yıllarında Divan ve Halk şairlerini okuduğunuzu söylediniz ama bu güne kadar ölçülü bir şiir yayımlamadınız. “saçların hangi ülkele- rin ırmaklarında ıslanır/ikinci gölgesi oralarda da uzun mu/oralarda da seven horlanır/sevilen vurulur mu” Mesela bu “Sucul Şiir”inizi o gençlik çağ- larınızda yazmışsınız ama bugün bile birçok şairin ezberinde bu kısa bir şiir. Bu şiirinizdeki iç kafiye ile birlikte geleneğe göndermeler var. Yolunuzun klasik şiirler kesiştiği bir zaman dilimi hiç olmadı mı?

Evet, kesişmedi. Hece ve aruz vezniyle yazdığım şiirlerim oldu fakat yayımlamadım. Ben gelenekle bağı salt biçimle sınırlandırmıyorum. Üstelik dize yapısı, iç uyak, ritim gibi unsurlar geleneğin mirasıdır. Gelenekle irtibatta asıl olan düşünce ve his dünyamızı oluşturan değerlerin bize ait kadim değerler olup olmadığıdır. Şiir çizgimi klasik (Divan/Halk) şiir okumalarım oluşturdu. Bu çizginin değişik renkleri Sucul Şiir’de de var Dosyalar’da da var. Gelenekle irtibat bir iklim meselesidir. İçinde yaşadığınız hayat geleneğin değerlerini yaşatan bir hayat mı yoksa gelenek dışı, din dışı bir hayat mı? Buna bakmak gerekir. Günümüz Türkiye’sinde yüz yıldan beri gelenek dışı, gayri İslami bir hayat yaşıyor. Şayet kendi çabası yoksa kendi arayışı ve direnmesi yoksa bu hayatın şekillendirdiği şairden, yazardan gelenekle bağı olan bir eser ortaya çıkar mı? Bugün iktidardaki edebiyat Batıcı, seküler, laik, din dışı, gelenekle uzaktan yakından irtibatı olmayan bir edebiyattır. Tıpkı, iktidarın da laik düzenin iktidarı olması gibi...

Edebiyat dergilere çoğaldı. Dergiler artık bir okuldan ziyade pazar yerine açılmış bir tezgâh gibi ne ürettilerse onu pazarlandığı semt pazarlarına döndü. Günümüz genç şairleri gelenekten uzak, günümüz şairlerinin ağzını çemkirerek şiirler yazmaya çalışıyorlar.

Özellikle sizin kuşaktan şairlerin çoğu gelenekten haberdar ve geleneğin kaynağından beslenerek kendi üslubunu oluşturdular. Günümüz gençlerinin şiiri de “çala çala bir havaya” mı dönecek yoksa sizin gibi usta şairlerin beslendiği kaynaklardan beslenerek kendi ayakları üzerinde durmayı mı öğrenecekler?

Gençleri kötülemeyle bir yere varamayız. Çünkü onlar yaşadıkları hayattan esinleniyorlar. Onlara miras olarak bırakılan hayat saçma ve gayri insani

bir hayat. Ne yapsınlar? Anaokulundan üniversiteye kadar beyinleri “saçma” ile yıkıyor. Beslenecekleri bir kültür ortamı yok. Elbette “çala çala bir havayı” bulacaklar dediğiniz gibi. Geleneğinden kopartılmış bizim gibi toplumlarda bu böyle oluyor. Dediğiniz gibi edebiyat dergileri şair, yazar yetiştirme işlevini kaybetti. Herkesin kendini göstermeye çalıştığı yerler oldu adeta. Dolayısıyla, usta-çırak ilişkisi eskilerde kaldı.

Her şeye karşın, bir yazarın, bir şairin kendini yetiştirmesi için pek çok imkân var. Bunları iyi değerlendirmek ve emek vermek gerekiyor. “Ben oldum” dediğiniz an işiniz bitmiştir. Öylelerini biliyorum ki elli kitap okumadan doktora sahibi, on şair külliyyatı okumadan beş şiir kitabı sahibi olmuşlar

Edebiyat dergilerinde yeni çıkan kitaplar ya da bir başka dergide yayımlanan bir şiir/hikâye/denemeler için dergilerin sadece arka sayfalarında kısa değiniler yok denecek kadar az yazılıyor. Sizin yıllar öne Kayıtlar’da “Okurken” başlığı altında kaleme aldığınız yazıları kısmen de olsa daha sonra Ede’te sürdürdünüz. Sizin o zamanlar yol gösterici eleştirileriniz kimileri tarafından hakaret olarak algılandı ve karşı yazılar yazarak sizi hem kırdılar hem de siz “Okurken”i yazmaktan soğudunuz. İsterseniz biraz da o zamanlara gidelim. Eleştiri nedir, nasıl olmalıdır, bunu konuşalım?

“Okurken”i yazmaktan vazgeçmem karşı yazılardan ya da kırgınlıktan dolayı değil. Çok vaktimi alıyordu. Ayrıca, yazdıklarım kimsenin umurunda değildi. Çünkü herkes usta ve herkes üstad... Kimse burnundan kıl aldırıyor. Hemen her şey ayağa düşüyor. Bayağılaşıyor.

Eleştirinin pek çok yöntemi vardır. Daha doğrusu her eleştirmen kendine has bir yöntemle eleştiri yapar. Ben bir eleştirmen değilim. Genellikle okuduğum kitapların, şiirlerin, yazıların bende bıraktığı intibaları yazıya dökerim. Bunu yaparken de tecrübelerimi, kazanımlarımı okurla paylaşıyorum.

Eleştiri doğrudan eser üzerinden yapılmalı. Eserin dili, kurgusu, estetik yapısı, düşünsel yapısı üzerinde kafa yormak gerekir. Şahsiyet saldırısından, karşı tarafı rencide edecek tutumlardan kaçınmak lazım. Adamın biri benim şiirimi eleştirecek ya, ilk cümlesi şu: “Emekli şair tatilde.” Bu cümleyle başlayan bir eleştiri, eleştiri olmaz. Buna soytarıllık denir. Bilmem anlatabildim mi?

Şiir yazmaya başladığımız 1970’li yıllarda usta şairler şiirlerimiz hakkında görüşlerini yazarlar-

dı dergilerde, yıllıklarda. Biz onların görüşlerine değer verir ve yanlışlarımızı, eksiklerimizi düzeltmeye çalışırdık. Söz gelimi Behçet Necatigil, İlhan Berk, Vedat Günyol, Muzaffer Uyguner, Rauf Mutluay gençlerin yazdıklarına ilgi duyan insanlardı.

Zaman zaman sizin serzenişlerde bulunduğunuz hususlarda ben de sizin gibi düşünüyorum ama her şair/yazar üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiği müddetçe ilerde hayırla yâd edilecekler arasında olur. Yazdıklarınızdan ders çıkaracak çok geniş kitleler olması gerekirken maalesef bu olmuyor. Varsın olmasın. Biz biliyoruz ki seferdeyiz, bununla yükümlüyüz. Sizin öngörüleriniz, tespitleriniz kendini bilen üç beş şair/yazar için önemlidir diye düşünüyorum.

Yazdıklarınız bir değer ifade etmese zaten bunları yazmazsınız. Sorumluluk bilincini kuşanmak isteyen genç ya da kendilerini genç hissedener için bir şeyler söylemeniz gerektiğine inanıyorum. Bu aynı zamanda sizin bir ağabey olarak sorumluluğunuzdur desem sınırları aşmış olmam inşallah?

Edebiyatın bir işlevi olduğuna inananlardanım. Türkiye özelinde bunun önemi daha da artıyor. Biz yüz yıldan beri bize dayatılan bir hayatı yaşıyoruz. Bu hayatın inancımızla, kültürümüzle, tarihimizle hiçbir alakası yok. Zihnimizdeki kavramlardan düşünme biçimimize, davranışlarımıza har şey bize dayatılan Batıcılık dediğimiz olguya ait. Değerlerimizi, doğru ve yanlışlarımızı inancımız belirlemiyor. Çünkü inancımızdan ve onun oluşturduğu değerlerden, davranışlardan kopartıldık.

Bugünün Türkiye'sinde Müslüman yazara ve şaire önemli görevler. Önemli sorumluluklar düşmektedir. Öncelikle kendi medeniyet değerlerimiz ciddi bir biçimde etüt etmemiz gerekir. Medeniyetimiz üzerine düşünmüş, yazmış çizmiş yazarlarımızın eserlerini ciddi biçimde okumalıyız. Sözgelimi Sezai Karakoç, Necip Fazıl, Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, M. Akif İnan ilk akla geliverenler.

Okumadan, birikim sahibi olmadan yazar olunmaz. Türkiye'nin en önemli problemi zihniyet dönüşümüdür. Bunu da yapacak olanlar yazarlardır. Yazarlığı, şairliği şöhretin, statünün, şunun bunun basmağı yapmadan büyük bir özveri ve tevazu ile sürdürmek gerekir. Yazarlığın zor ve çetin bir uğraş olduğunu bilmek gerek. Mevlana'nın pergel metaforu rehberimiz olmalı. Önce kendi inancımıza ve değerlerimize sabitleneceğiz, sonra da tüm dünyada olup bitenleri takip edeceğiz.

Sözlerinizi “Kendi inancımıza ve değerlerimize sahip çıkacağız” derken önce kendi değerlerimizi tanıyıp ondan sonra da batının değerlerini tanıyalım şeklinde algılıyorum. Buradan hareketle önemli olanın okumak, bir düşünce bir eylem adımı olmak, yazmak daha sonraki mesele diyebilir miyiz?

Öncelikle şunu vurgulamak istiyorum: Biz bize ait bir kültür ortamında yaşamıyoruz. Okuduğumuz bütün okulların, buna üniversite de dahil bize öğretmeye çalıştıkları, bize dayattıkları bilgilerin, davranış biçimlerinin hiç biri İslâmî değildir. Bütün okullar laik, maddeci, din dışı insanlar yetiştirmek için planlanmıştır. Bugün yazar adayı bir genç bu okullardan öğrendikleriyle düşünmeye ve yazmaya kalkışırsa onun yazdıklarından bizim insanımıza bir fayda gelmez. Önce o öğretilenleri sorgulayacak, kafasını o virüslerden temizleyecek, bunun çilesini yani fikir çilesini çekecek sonra da hakikatin kaynağına yönelerek yazmaya koyulacak.

Biz kültürü, medeniyet değerleri yerle yeksan edilmiş bir milletin çocuklarıyız. Binlerce yıllık değerlerimize ulaşabilmek için yeni bir alfabe öğrenmek durumunda bırakıldık. Dünyanın hiç bir ülkesi yüz yıl önce bizim yaşadığımız felaketi yaşamadı. Cemil Meriç bakınız ne diyor harf devrimine ilişkin: “Altı yüz yılı rafa kaldırmak ve tarihsiz bir ülke ibda etmektir yapılan.” (Mağaradakiler)

Biz inancıyla örtüşen, kendi hayat düzenini kurmuş bir toplumun yazarı değiliz. Bu yüzden işimiz zor ve yolumuz uzundur. Hiçbir siyasi hareketin yandaşı olmadan önce kendi zihniyetimizi değiştireceğiz, sonra da yaşadığımız toplumun.

O zaman şöyle diyebilir miyiz: Bizler bizden önceki devirlerde yaşamış edebi ve estetik değerlere sahip şahsiyetlerin eserlerinden beslenerek onlardan aldığımız ilhamla bizden sonraki nesillere güzel örnekler bırakmalıyız. Bir şair/yazarın yola çıkmadan önce Sezai Karakoç'un Edebiyat Yazıları 1,2,3 bunları okuyup içselleştirdiğinde mi edebiyat yolculuğa başlamalı?

Değerli kardeşim, Sezai Karakoç'u da okumalı, Necip Fazıl'ı da, Nuri Pakdil'i de, Rasim Özdenören'i de, Akif İnan'ı da, Alaeddin Özdenören'i de, Nurettin Topçu'yu da, Cemil Meriç'i de, Erol Güngör'ü de, Cahit Zarifoğlu'nu da okumalı, Nef'i'yi de, Baki'yi de, Fuzulî'yi de, Nedim'i de, Seyranî'yi de, Abdurrahim Karakoç'u da, Pir Sultan Abdal'ı da, Mevlana'yı da, Yunus'u da Şeyh Bedrettin'i de

Karl Marks'ı da, Nazım Hikmet'i de, Yahya Kemal'i de, Arif Nihat Asya'yı da, Hitler'i de, Nihal Atsız'ı da, Ahmet Hamdi Tanpınar'ı da Dostoyevski'yi de, Tolstoy'u da, Balzac'ı da, Sabahattin Ali'yi de, Sait Faik'i de, Mustafa Kutlu'yu da. Gazal'yi de, Aristoyu da, Niyazi Mısıri'yi de, Nesimi'yi de, Mehmet Akif'i de, Tevfik Fikret'i de, İsmet Özel'i de, Ataol Behramoğlu'nu da, Behçet Necatigil'i de okuyacak, Erdem Bayazıt'ı da, Tarık Buğra'yı da, Kemal Tahir'i de, Marquez'i de, Yaşar Kemal'i de, Şeyh Şirazi'yi de, Rilke'yi de, İlyada ve Odyssea'yı, Oğuz Kağan Destanı'nı da, Köroğlu Destanı'nı da...

Okuyacak oğlu okuyacak... Bunun Ahmet'i Mehmet'i yok... Gâvuru da okuyacak, Müslümanı da... Hakikati aramaya talip olacak... Bir ayağını kendi inancına sabitleyecek, öteki ayağı ile de dünyayı tarayacak. Yüce Kur'an ve Hazreti Peygamber (s.a.v) rehber edinilecek; bunlarsız yola çıkan yolunu bulamaz.

Şair/yazar adayının uzun okumalardan sonra Sezai Karakoç'un özellikle Edebiyat Yazıları I'de "Evet, şair milletin sözcüsü, yorumcusu ve gerekirse yol gösterenidir. Şair, milletin kalbidir. Atan nabzı, çarpan yüreğidir. Şiir sanatı kadar millet sanatı olan bir sanat yoktur. Resim, musiki, mimari ve edebi sanatlardan roman da milli çizgiler ve karakterler görülür kaçınılmaz bir şekilde. Ama şiirde, milli damga, zorunludur.

Evet, şiir evrensel olduğu ölçüde milli, milli olduğu ölçüde evrenseldir. Dil ve kelimeler, onu dolaysız millet malı yapar. Şair, milletine kafasıyla, gönlüyle ve ruhuyla yapıktır. Alın yazısı, milletin alınyazısıdır. Kendi alınyazısını da milletin alınyazısı yapar.

Bir milletin ihtişamını, duyarlılığını, öfkesini, mutluluğunu, inceliğini anlamak istiyorsanız şairlerine, özellikle şairlerine bakınız. Bizim şiirimizde işçiliğiyle Fuzuli, ihtişam ve tantanasıyla Baki, şaşaa, mübalağa ve öfkesiyle Nef'i, incelik ve sevecenliğiyle Nedim, bilgeliğiyle Nabi, ruh musikisiyle Şeyh Galip, bizzat milletimizin mizaç ve karakterleri, milletimizin ta kendisidir..." diyor.

Ben buradan hareketle şair/yazarın bir sorumluluk kuşanması gerektiğini söylemeye çalıştım. Evet, doğru söylüyorsunuz, isimlerini zikrettiğiniz değerlerimizi okumadan, özellikle Kur'an ve Peygamber önderliğinde yolculuğa çıkmalıyız diyorsunuz. Bu bağlamda Sezai Karakoç ve Nuri Pakdil'in Arif Ay'da karşılığı ne oldu?

Sezai Karakoç da Nuri Pakdil de yüzyılımızın iki önemli sanat ve fikir adamlarıdır. Bu iki insanın eserlerini dikkatle okumadan günümüzü doğru anlayamayız. Doğru anlamadığımız için de doğru değerlendirmeler, yarına ilişkin doğru öngörüler, doğru öneriler ortaya koyamayız.

Bu iki yazarın eserleri, geçmişini yani medeniyetimizi özetleyen eserlerdir. Onların beslendiği kaynakların çoğuna gençlerin ulaşması hayli güç. Gençler eksikliklerini onların eserlerini titizlikle okuyarak giderebilirler. Sezai Karakoç'un yüze yakın, Nuri Pakdil'in elliye yakın eserleri okunmayı bekliyor. Her eser insanı bilinçlendirmez. Bazı eserler sadece bilgi verir. Bazıları da hem bilgi verir, hem de bilinçlendirir. Sezai Karakoç'un ve Nuri Pakdil'in eserleri hem bilgi hem de bilinç veren eserlerdir.

Ayrıca, iki yazarın da çıkardıkları dergiler (Diriliş, Edebiyat) pek çok genç şair ve yazarın yetişmelerinde, edebiyat dünyasına girmelerinde okul işlevi görmüştür.

Her şairin yanında özel yeri olan bir kitabı, okurun da o şairin kitapları içinde kendi özeli vardır. İşte *Dokuz Kandil* de benim özel kitaplarım arasında bulunan bir kitap. Bu kitabın önsüzünde: "Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu, dünya görüşümün ve şiirim oluşmasında beslendiğim kaynaklardır." diyorsunuz. *Dokuz Kandil*deki özel şiirim ise *Sezai Karakoç'a Dair* şiirinizdir.

Bu şiiri okuyunca bende şöyle bir kanaat oluştu Arif Ay, Nuri Pakdil ile Sezai Karakoç arasında bir yerde duruyor ama Sezai Karakoç şiir ikliminden gönül topraklarını ekip biçen bir şair. Şiir kişiliğinin oluşmasında Sezai Karakoç etkisi yadsınamaz. Çünkü söz konusu şiiri okurken adeta Sezai Karakoç'un bir otobiyografik şiirini okuyormuşum gibi hissettim kendimi. Bu şiiri okurken bazen Sezai Karakoç'un dili ile onu anlatıyorsunuz bazen de onun hayat yolculuğunda yanındaki bir yoldaşı gibi neler yaptığından bahsediyorsunuz. Bu şiir Sezai Karakoç'un edebiyat önsüzü gibi geldi bana.

Buradan hareketle *Dokuz Kandil* üzerine biraz konuşalım. Mesela Halis Altındağ ve İlhami Çiçek sizin akranlarımız biraz da bunlardan bahseder misiniz?

Dokuz Kandil'in bende de özel bir yeri var. Her şeyden önce, öteki şiir kitaplarımdan bağımsız... "Portre şiir" diyebileceğimiz tarzda kişiler üzerine

yazılmış şiirlerden oluşuyor. Hayatlarına yakından ve uzaktan tanık olduğum insanların en tabii oluşum ve oluş hâlinde şiirimde yer aldıkları bir kitap “Dokuz Kandil”. Kitabın içeriğine ilişkin önsözde şunları demiştim:

“Bu insanlar, misyonları itibariyle, toplumun çeşitli kesimlerine ışık tutmuş, onlar üzerinde sevgi ve umut hâlesi oluşturmuşlardır. 1923 devrimiyle ayağı kayan, kalbi kararan, belleği körelen toplumu, sözleriyle, yazılarıyla, eserleriyle, duruşlarıyla sırat-ı müstakime çağıran, bu yola hayatlarını koyan, bin bir güçlüğe göğüs geren, ufuk insanlardır.

Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu, dünya görüşümün ve şiirimizin oluşumunda beslendiğim kaynaklardır.

Halis Altıdağ, İlhami Çiçek, Hasan Aycın, akranlarım olarak birlikte yola çıktığımız sanatçı kardeşlerim, arkadaşlarım ve dostlarımdır.

Fethi Gemuhluoğlu, sohbetlerinde bulunduğum, onu dinleme mutluluğuna eriştiğim, herkesin olduğu gibi benim de gönül ağabeyimdir.

Gönenli Mehmed Efendi ise, vaazlarını dinleyen, cemaatinden insanların anlattıklarından tanıdığım gerçek bir Bediüzzaman yoldaşı.

Ebediyete göçenlere Allah’tan rahmet, yaşayanlara MERHABA!”

Bu kitaptaki şiirlerin ritmi, edası, söylemi, dil yapısı, kişilerin mizaçlarını yansıtan poetik bir yapı oluşturur. Sözelimi Sezai Karakoç’a dair şiir, sizin de belirttiğiniz gibi, Sezai Karakoç’un şiir diline yakın bir söyleyiştedir. Keza, diğerleri de öyle.

Burada şunu belirtmekte yarar görüyorum: Bu şiirler oturayım da filanca için şiir yazayım şeklinde ortaya çıkmadı. Her biri kendiliğinden zühur etti ve bir çırpıda yazıldı. Tabii her biri değişik zaman dilimlerinde ve değişik ruh halleri içinde ortaya çıktı. Aslında, bu şiirleri, başka isimlerle de sürer diye kitaplaştırmayı düşünmüyordum. Yedigece Kitapları’ndan dostların yayın teklifini geri çeviremedim ve dokuz isim olduğu için “Dokuz Kandil” olarak yayınlandı. Şiirlerin yanı sıra, kişiler hakkında kısa porteler de yer aldı kitapta.

Elimde, otuza yakın yazılmış portre var. Bunları ayrı yayınlamayı düşünüyorum. “Dokuz Kandil” kendi içinde bütünlüğü olan bir kitap. Eklemeler yapmak doğru olmaz kanaatindeyim.

● Mücahit Şahin

Âbıhayat

Uzak da olsa gözlerin
Taşır bahar muştusu.
Bir cemrenle ışıklanır,
Gönlümün sağır kuytusunu.

Avuç içi ırmakların
Saatlerin kaynağıdır.
Titrek ve ürkek kuşların
Sonsuz, sükûn konağıdır.

Abıhayattan ellerin
Döker ufka gül kurusu.
Gözlerinin oluşundan
Akar suyun en durusu.

Güvercin kanadı gibi
Umut yüklü gülüşlerin
Bitmeyecek dalgalarıdır
Aynalara gelişlerin.

Siyah tavanlı evrenin
Ey elmastan avizesi!
Güzelliğinle yıkanır,
Gökte yıldızlar dizesi.

Sokağımın ayazından
Yar eşiğine gelmişim.
Anladım ki ben kendime
Sensiz garip bir elmişim.

● Mustafa Sade

Aşk Makamı

Gözlerin mey kâsesi, bakışın kıvılcık şarap
Çöle cemre düşürür dilinden söz makamın
Göğsümün ortasında kutsanmış bir ıstırap
Ebedî yastık olur ruhuma diz makamın.

Benim siyah-ı bahtım, siyah zülfünle adaş
Berzâhımın çukuru gamzen ile arkadaş
Zelzeleye sebeptir kirpiğine değen yaş
Gönlümdeki depremin fay hattı göz makamın.

Her sabah pencereden şafak söker aşk ile
Gözün buluta değse yağmur döker aşk ile
Gül rayihanı alsa boyun büker aşk ile
Aşk gölüne çiy düşer yaktıkça köz makamın.

Ben; beninde yitirdim, beni bulamaz kimse
Cürmüne râm olmuşum, velev cürmü benimse
Senin için lav döken yüreğimi benimse
Aralansın bir lahza gönülde haz makamın.

Akıldan ve izandan sâlib oldum eyvallah
Her gece gözlerime galib oldum eyvallah
Gündüz vakti cilvene talib oldum eyvallah
Bari rüyalarımda kapansın naz makamın.

Ben göğünde bir serçe, sen göğsümde sapansın
Efsunlu hallerinle ömrü viran yapansın
Bir Fatıha kâfidir oku öyle kapansın
Terk-i diyar edince ardımdan cüz makamın.

Âşıkların Gözü: Çeşme*

● Hakan Hadi Kadıoğlu

*Ne şair yaş döker, ne âşık ağlar...
Tarihe karıştı eski sevdalar
Beyhude seslenir, beyhude çağlar
Bir sola bir sağa çoban çeşmesi...”
F. Nafiz*

Gökten inen suyun arınıp, durulup can olarak toprak yüzüne çıktığı yerdir, çeşme. Suyla tamamlanandır. Cana, suya hürmeten kutsanır da.

Farsça “çaşma”dan Türkçeleştirilmiştir. Dilimizdeki karşılığı gözdür. Göz çok doğurgan bir sözcüktür. Göz kadar eski iki sözcüğümüz daha var, aynı anlama sahip: pınar ve bulak... Hepsi suyun kaynadığı, yeryüzüne doğduğu yeri adlandırır. Suyun topraktan toprak dışına çıktığı ve belki ilk defa baktığı yer olarak “göz”ün ilişkisi ilginç olsa gerek.

Sanırım kendi evreninden gün yüzüne çıkışı dikkate alarak suyun günü ilk gör/kör/düğü yeri ifade ediyor. Suyun ve ayrıldığı evrenin dünyaya açıldığı, dünyanın ve günün görüldüğünün anlatımıdır.

Metaforik olarak talihsizliği anlatan günden, güneşten, Tanrı’dan, Tanrı nimetinden uzak, mahrum kalmayı betimleyen bir de sözümüz vardır. Gün görmemiş diye...

Belki canın, canlılığın içindedir ve belki canın aslî unsurudur, su. Canın güne, Tanrı’sına koşusunda bir kapıdır, göze.

Toprağın cana rahim olması suya ve güne muhtaçtır. Ve belki can olmak, can vermek için gün ile su, toprağın sinesini, vuslat yeri yapmadan delik deşik, göz göz yaralar. Göze toprağın ağlayan, yaşaran yaralarıdır.

Herhalde bundandır, çeşme halden, gurbetten, sevdadan, vuslattan anlar. Âşıkla maşuk, suyla gün, canın özü, canlılığın zatı ve belki bu yüzden su da, gün de kutsaldır.

İki özü, iki sevgiliyi kavuşturandır, göze. Suyun güne doğduğu, salah bulduğu yerdir, çeşme. Sevgililerin, canların, suyla günün, suyla susayanın visal yeridir.

Su ile gün arasında topraktan can bulan insan, bu aşkın tecessümü. Suya, güne, toprağa tutkusu bundan canın, insanın.

Toprağı, suyu, günü kutsadığından bunlara hürmeten, kışioğlu mabet addettiği pınarlar, çeşmeler dikmiş; canlara suyu ulaştırarak ebediyen anılmanın yolunu aramıştır.

Öyle ya... çeşme hasretten yanan yürek, ağlamaktan kuruyan göz, ayrılıktan kavrulan dudağa su taşır, can taşır, hayat taşır.

Yerin, sevdanın, tutkunun, özlemin sesini bürünür de yürür göze, şırl şırl ya da gürül gürül. Bu ses şaire ilham, yaraya melhem (merhem) olur; dağlara söyler, bağlarla söyler; taş deler, ozana ses olur çobana haldaş...

Heyhat! Gözeler körlendi, sular boruda mahpus. Çeşmeler tassız, çeşmeler susuz. Suyun ulaşacağı yürek, dokunacağı dudak, serinleteceği gönül yok artık.

*“Geçmiş Zaman Karalamaları”ndan

● Səxavət İzzəti Əndəlib

Bəlkə də Ölülər Bizə Gülürlər

Sevgini, sevinci büküb qəmlərə,
Həyatda bir gülüb, yüz ağlayanda,
Dirilər üstünə mərmilər töküb,
Ölülər dalınca göz ağlayanda,
Hər gün qucaqlayıb qəbir daşların,
Yanıqlı- yanıqlı biz ağlayanda,
Bəlkə də, ölülər bizə gülürlər.

Dünya şirinləşir bizə günbəgün,
Bu bal bar dağından doyan tapılmaz,
“Dünya vəfasızdır, ömürlər fanı” –
Deyən tapılsa da duyan tapılmaz,
Baxıb bərkümüzə belə deyəndə:
“Bir zaman səni də qoyan tapılmaz”
Bəlkə də ölülər bizə gülürlər.

Hələ də bilmirik bu nədir belə,
Yaradır min dərdi, min ahı bizdə,
Bizikmi dünyanın günah çeşməsi?
Ya dünya yaradır günahı bizdə.
Halalı, haramı qatışıq salıb,
Görəndə yüyənsiz tamahı bizdə,
Bəlkə də ölülər bizə gülürlər.

Haçansa şeytanın üzünə gülüb,
Uçur nəfsimizin havası uçur.
Fəlakət divinin əlində əsir,
Dünyanın səadət binası uçur.
Haçansa insanın toxunub əli,
Bir gunahsız qüşün yuvası uçur.
Sular zəhərlənir nəfəsimizdən,
Meşədən meşəlik cəlalı uçur.
Uçurdub bu qədər gözəllikləri,
Sonra matəm tütüb, yas saxlayanda,
Bəlkə də ölülər bizə gülürlər.

Qudrət kürsüsündən, güc kürsüsündən
Gəlir siyasətin gophagop səsi,
Vurhavur çağırən səslər çoxalır
Burda eşidilmir “dayan”, “hop” səsi,
Bəlkə ölülərin şivən səsidir.
Iyrənc tufəng səsi, qorxunc top səsi,
Səs səsə veriblər top tufəng ilə
Bəlkə də ölülər bizə gülürlər.

Ölülər gülürlər onlardan niyə,
İbrət götürmədik, maya dərmədik?
Ölülər gülürlər, – onlardan qalan
Dağılmış yurdları niyə görmədik?
Yüz min həsrətilə söyləyəndə biz;
“Dünya gülşənində səfa görmədik”
Bəlkə də ölülər bizə gülürlər.

● **Ali Kemal Mutlu**

Bir Perinin Esiriyim Çok Zaman

Gözlerinde geceleri gizleyen
Bir perinin esiriyim çok zaman
Sanki beni masallardan izleyen
Bir perinin esiriyim çok zaman

Dudağında aşka kıyamdır sesler
Kulağında erir türlü nefesler
Kucağında bin bir hayvanı besler
Bir perinin esiriyim çok zaman

Saçlarında yıldızları sayarım
Uçlarında rüzgârları duyarım
Dolunayı çehresine koyarım
Bir perinin esiriyim çok zaman

Az da gitsem uz da gitsem... ona hep
Nere konsam bahtım ondan yana hep
Bu çileyi felek yazmış bana hep
Bir perinin esiriyim çok zaman

Evvel zaman kalbur saman içinde
Gönül yanar böyle aman içinde
Derem, tepem gayri güman içinde
Bir perinin esiriyim çok zaman

● Ertuğrul Çoban

Tövbekâr Dizeler

Güzler göçüp gitmişti, kışlar içimde yara
Kırılmış kanatları dönmeyen umutların.
Baharım matem yüklü, yazım ondan da kara
Saçları çözülecek gözümde bulutların.

Ben hiç şiir yazmadım say ki hepsi bir düştü,
Bu yüzden gözlerimi yurt edindi karanlık.
Yeryüzü parsellendi payıma kabir düştü,
Mutluluk zannettiğim serap imiş bir anlık.

Harut ile Marut'tan kalma bir bahçedeyim
Babil gecelerinde Zühre'dir beklediğim.
Sen, sihri çok görme ben canım bahşedeyim,
Her nefeste bin ahtır ömrüme eklediğim.

Istırapmış anladım gülün bülbüle nazı,
Elbette batmak için doğarmış her gün güneş.
Her kulun başka imiş bildim Aşk'a niyazı,
Her gönüle bir başka yağarmış her gün güneş.

Göklerin gözyaşıyla temizlensin şehirler,
Artık, tadın gezmesin günahkâr mezelerde.
Adına yazılmasın kuytularda şiirler,
Gel, şafak söksün artık tövbekâr dizelerde.

● Metin Mert

Güz Yağmuru

Güz yağmuru derim solgun ve yaşlı
Bir dostum var benim dal gibi ince
Yüzü çizgi çizgi bağı da başlı
Tutuşur elleri beni görünce

Arayı uzatsam gözleri yolda
Sitemkâr sözleri döşenip durur.
Unutmak olur mu seven bir kulda
Deyip iç geçirir bana duyurur.

Güz akşamlarında dinlerken onu
Usul usul, ince yağmurlar yağar
Uzak denizlerde her günün sonu
Sesine dokunur eski rüzgârlar.

Hâlini sormaya uğradım geçen
Onulmaz dertleri bükmüş belini
Bir ömür çileden gömlekler biçen
Yalnızlık titretti gönül telini.

Ne bahçe ne bu ev, artık yok aram
Damlayan musluklar, senelerce yas
Şu çatı altında kalsın hatıram
Kalmadı içimde dünyaya heves.

Ekildik biçilcez göremem belki
Günlerim sayılı, menzirim yakın
Ertesi sabaha eremem belki
Hakkını helal et unutma sakın

● Âşık Cemal Divanî

Haber Vermeden

Bir Leyla yüzünden düştüm gurbete
Yatıyorum çöle haber vermeden
Gönlümün zehrini şeker şerbete
Katıyorum dile haber vermeden

Beklerim üstüme bir rahmet yağa
Yaslanmışım canlar yakan bıçağa
Şeyda bülbül gibi uğradım bağa
Ötüyorum güle haber vermeden

Aklar mesken tuttu siyah saçımda
Gören sorar ya bu âşık kaçında
Elli senem geçti ocak içinde
Tütüyorum küle haber vermeden

Usandım canımdan dert çeke çeke
Âşık ona derim gözyaşı döke
Dükkâna yığmıştım birkaç teneke
Satıyorum ele haber vermeden

Cemal Divanî'yim gün saya saya
Her can veda eder yalan dünyaya
Umut dedikleri derin deryaya
Batıyorum sala haber vermeden

Germiyanoğulları Şair-Düşünürü Kadı Ahmet Dâî'nin Poetik Hikmeti

● Doç.Dr. İrfan Görkaş

Germiyân Şairi Ahmet Dâî

Ahmet Dâî, Germiyanoğulları şair ve düşünürlerindedir. On dördüncü yüzyılın sonu ile on beşinci yüzyılın başında yaşadığı, 824/1421'den sonra vefat ettiği belirtilmektedir. Germiyân'da ve Kütahya'da kadılık yaptığı, Germiyanoğlu Emîr Süleyman'ın 1410 yılında öldürülmesi üzerine Çelebi Mehmed'in himayesine girdiği, Çelebi Mehmed'in oğlu Murad'a hocalık yapmak üzere sarayda görevlendirildiği bilinmektedir.

Şair Dâî velûd bir isimdir. Bir biyografi yazısında on dört eser ismine yer verilmektedir. Eserleri içerisinde *Tercüme-i Tefsîr-i Ebü'l-Leys es-Semerkandî*, *Miftâhu'l-cenne*, *Tercüme-i Kitâbü't-Ta'bîr-nâme*, *Tercüme-i Eşkâl-i Nasîr-i Tûsî* (*Tercüme-i Sî fasl fi't-takvîm*), *Teressül*, *Tercüme-i Tezkiretü'l-evliyâ*, *Tercüme-i Tibb-ı Nebevî*, *Vesîletü'l-mülûk fi ehli's-sülûk*, *Farsça Divân*, *Ukudü'l-cevâhir*, *Câmasbnâme*, *Türkçe Divanı ve Çeng-nâme*, *Vasiyyet-i Nüşirevân-ı Âdil be-Pusereş Hürmüz-i Tâcdâr* yer almaktadır (Bk.Günay Kut, Ahmed-i Dâî, TDVİA, İstanbul 1989, c.2, s.56-58). Eserlerinden birincisi ünlü bir tefsirin tercümesi, ikincisi akaid, üçüncüsü hikmetin bir bölümü olan rüya yorumu, dördüncüsü ünlü filozof, astronom, Nasireddin Tusî'nin astronomi ve astrolojiye dair eserinin çevirisi, beşincisi inşa, altıncısı Feridüddin Attar'ın tezkiresinin çevirisi, yedincisi Nebevî tıb, sekizincisi Ayetelkürsi tefsiri, dokuzuncusu Arapça-Farsça manzum bir sözlük, onuncusu Dânyâl peygamberin oğlu Câmasb'ın hayatı, on ikincisi olan Çeng-name ise çeng adı verilen Türklere has bir mûsikî âletinin yapısını alegorik ve mistik bir biçimde anlatmaktadır. Bizim yazımızın temel aldığı eseri ise ünlü İran hükümdarlarından Nuşirevan'ın oğlu Hürmüz'e olan nasihatlerini anlattığı eseridir. Eser, 115 beyitten oluşan Türkçe bir mesnevidir, yani manzum bir eserdir. Tek nüshası, Burdur Vakıf ve Halkevi Kitaplığındaki (Nu:735) Ahmed-i Dâî Külliyyatı içinde yer almaktadır. Emine Yeniterzi tarafından Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nde (2006, Sayı 19, s. 1-25) *Ahmed-i Dâî Vasiyyet-i Nüşirevân-ı Âdil be-Pusereş Hürmüz-i Tâcdâr* adıyla yayınlanmıştır.

Poetik İslam Hikmeti Geleneği

Poetik sözcüğü, poet (şair, ozan), poem (şiir, biçim, manzume), poetika (şiir felsefesi) sözcükleri-

nin bir türevidir. Biz onu, "şiirsel ve manzum" karşılığı kullanıyoruz. Başlığımızdaki poetik-hikmet terimi ise 'manzum felsefemiz' anlamına gelmektedir. Bu deyimle kastettiğimiz şey, İslam düşünce tarihinde var olan 'şiirsel düşünme biçimi' yahut 'şiir biçimli düşünc/m/e' geleneği ile bu gelenekte üretilen eserler ve bu eserlerde ortaya konulan 'felsefe ilintili düşüncedir'.

Bir felsefecimiz bu geleneği başlatan kişinin Yunus Emre olduğunu söylemektedir (Burhanettin Tatar, "Doğumunun 770.Yıldönümünde Yunus Emre'de Şiirsel Düşünme Biçimi", *Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu*, Ed.H.Bayram Başer, İstanbul 2010, ss.68-71.). Yunus Emre'nin ise Yesevî hikmet çevresine mensup bir şair-düşünür olduğunu, dolayısıyla geleneğin kurucusunun Yesevî olduğunu söyleyebiliriz. Bilindiği gibi Ahmet Yesevî şiirlerine Hikmet adını vermişti. İster Yesevî olsun, ister Yunus Emre olsun, geleneğin ortaya koyduğu poetik hikmetin birinci özelliği, İslam temelli hikmet olmasıdır.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü hikmetin, bir isim olarak bilgelik, amaç, sebep, öğüt verici söz, fizik ve felsefe olmak üzere altı anlamını kaydetmektedir. Poetik İslam hikmeti yahut poetik felsefe geleneğimizin biri İslam, diğeri felsefe olmak üzere iki arka planı vardır.

İslam Hz. Muhammed'e gelen vahyi ve vahyin açıklanması olan hadisleri, felsefe Grek felsefesini, etkin isimleri bakımından öncelikle Aristoteles'i ve hocası Platon'u imlemektedir. Öyleyse poetik felsefemizde, ayetleri ve hadisleri bulmak, felsefeden izler görmek olasıdır. Yani geleneğimiz öncelikle onları içerecek veya atıfta bulunacaktır. İkinci olarak İslam poetik felsefesi daha çok pratik ve didaktik amaçlı Türk dilinde bir gelenektir.

O nedenle poetik hikmette ya felsefenin (hikmet) kendisi veya disiplinleri üzerine düşünmek söz konusudur. Hikmetin kendisi üzerine düşünme, aşağıda Dâî örneğinde ele alınacaktır. Felsefe disiplinleri ise varlık (kozmozoloji, ontoloji), bilgi, ahlak, siyaset veya bilimleri sınıflayıp tanıtmaktır. Bir şair-düşünür olarak Ahmet Dâî'nin *Vasiyyet-i Nüşirevân-ı Âdil*'inde her iki tür hikmeti birlikte bulmak mümkündür. Biz bu yazımızda şairin ikincisinden daha çok birinci tür poetik hikmetine yer vereceğiz.

Dâî'nin Poetik Hikmeti

Ahmet Dâî'nin ilk beyti, poetik hikmete bir çağrıdır. Dâî daha ilk beytinde okuyucudan hikmete nazar etmesini, hikmet sözünden ibret almasını istemektedir. “Gel iy hikmet nasihat işidenler/Nasihahat hikmet ile iş idenler. Nazar kıl ‘ibret al hikmet sözünden/Ne assı âdemün hikmetsüzünden.” Ahmet Dâî'nin çağrısı, nasihat/öğüt hikmetini işitenlerle hikmet nasihatıyla iş görenlerdir. O, hikmetsiz âdemlerle ilgilenmez. Beyitlerinde cevher diğer adıyla mücevher ve söz karşılaştırması yapan Ahmet Dâî, sözün mücevherden daha değerli olduğunu, bu ölçüye kulak verirse incinin kıymetine ulaşacağını belirtmektedir. Peki, söze kulak tutmak ne anlama gelmektedir? Ahmet Dâî'ye göre söze kulak tutmak, sözü öğrenmek; sözü öğrenmek manasını bilmektir. Sözün manası ise okuyucunun kendi varlığındadır.

Ahmet Dâî'nin işaret ettiği kıymetli söz, anlamlı söz, anlamlı söz ise tahmin edileceği gibi genel anlamda şiir, özel anlamda poetik hikmet anlamına gelmektedir. Eserinin adından ve ilk beyitten anlaşılacağı gibi Dâî'nin hikmeti, bir vasiyet veya nasihat hikmetidir. Nasihat hikmetini içeren şiiri kim öğrenirse öğrensin, nasihat hikmetini kim söylerse söylesin, onu bilen kimse akıllı kimsedir. Çünkü poetik hikmetin neşri, bizatihi cevherdir, onun nazmı/biçimi incidir. Yine Ahmet Dâî'ye göre poetik hikmeti bilen kimse Çin'de ilmi bulandır, hakikati ortaya koyandır (muhakkik), özetle o bilen (bilülü) kimsedir. Ahmet Dâî poetik hikmeti bilen kimseyi şöyle ifade etmektedir.

*“Kimün kim ilm ile hikmet işidür
Dükeli halk anuñ sözün işidür.
Şu kim istedi buldı ilmi Çin'd e
Bugün oldur muhakkik ilm içinde.
Bilenle bilmeyenler bir olur mı?
Bilüsüz hiç işe tedbir olur mı?”*

Son dizede yer alan “tedbir”, idare ve yönetim demektir. İslam hikmetinde üç tür yönetim vardır. Bedenin yani nefsin yönetimi, ailenin yönetimi, devletin diğer adıyla şehrin yönetimi. Ahmet Dâî'ye göre bunların yönetimi olan siyaset, bilgisiz (bilüsüz) yapılamaz. O halde ey okuyucu, iyi adın olmasını istiyorsan bilgisiz olma (Eyü ad isteseñ olma bilüsüz), ki cihanda bilinmeyen belirsiz bir adın olmasın (Cihānda olmasun aduñ belüsüz).

Ahmet Dâî otuz dokuzuncu beytinde, sözleri değeri bakımından değerlendirir ve İslam tasavvufunun “kendözü” felsefesine atıf yapar. Ona göre sözlerin beyi, beyler sözüdür. Ancak beyler sözü bir incidir, ama poetik hikmete sahip şairin kendi özü

cevherdir, mücevherdir. O bakımdan şairin dili insanların cevherinin tercümanıdır, hikmet sahibi şair gönlünde ne varsa onu keşf eyleyen kimsedir.

Akıllı Adamın Nefs Yönetimi

Ahmet Dâî insan için âdem ismini kullanır, insanın iki kulağı ama bir dilinin olduğunu, o nedenle okuyucunun gelip bu hikmet üzerine düşünmesini ister. İnsanda iki kulak bir dil olmasının hikmeti, akli olan uslu kişinin, sözü bir söylemesi, iki işitmesi içindir. Bu kimse, ilkin işin önünü ve sonunu düşünmeli sonra konuşmalıdır ki sonunda ayıp etmesin. Yani iyi bir yönetici uslu yöneticidir. Şairimiz “uslu” yöneticinin niteliklerini sayar. Buna göre uslu nefis yöneticisi, başladığı işi tamamlamalı, yaptığı ve yapacağı işi iyi olmalı, iyilik etmeli, ağırbaşlı olmalıdır. Şaire göre ağırbaşlı, beyninde akli olan ve akli işyendir.

*Ne iş kim başlasañ anı tamam it
Ki işler yüz duta saña tamāmet
Eyü olsun işüñ çün sen eyüsin
Eyüler her işüñ işler eyüsin
Sen eyelük it suya sal kim eyüdür
Zirā eyelük iden bulmuş eyüdür
Kimün kim ‘aklı var baş beynisinde
Ağır başlıdur işler beyni sinde*

Ahmet Dâî'ye göre poetik hikmeti bilen akıllı kimse, nefis yönetiminde öfkelenmez. Öfke (gazab) anında sabreder, yumuşak huylu (halîm) ve sabırlı olur. Heva İskender'ine sınırını, heves Ye'cüc'üne seddini geçirmez. Çünkü o “er”dir. Şairimiz nefis yönetiminde “er” olana şu tavsiyede bulunur.

*Er iseñ nefsiñe hey di birer de
Ki kırk aslan güci vardur bir erde
Erenler nefse meyl eyler degüldür
Şu kim nefse ider meyl er degüldür*

Nefis yönetiminde “er” olanın erdemlerinde ayıbı yoktur. Er, er deminde erdemini belirten kimsedir. O, esirgeyendir, Hâlık'ın halkına rahmet edendir. “Er”, gönül evi yıkmaz, çünkü gönül Tanrı evidir. Eserinin sonunda şairimiz kendisi üzerinden okuyucuya seslenir, nasihattan nasib alınmasını öğütler. Çünkü nasihat tutan kimse bahtlıdır, yaşta küçük olsa da nefis yönetme yolunda uludur.

*Eyâ Dâî nasihatden nasib al
Nasihahat ağudur evvel soñ bal
Nasihahat kim dutarsa bahtlıdur
Eğer yaşda kiçi yolda uludur*

İlk beyitle ifade etmemiz gerekirse, özetle akıllı er kişi, hikmet nasihati işitenler ile nasihat hikmetiyle iş edenlerdir.

● Lütfü Şehsuvaroğlu

Gazel

Dil harâb olmuş gezerken sayrı Leylâsından
Bil ki heyhat gayrı gönlüm bir karanlık zindan

Kim bilir kimlerle eyler gönlü Leylâ şimdi
Ayrılık yazmış yazan, sevdâya çökmüş hicrân

Akrebin ardında bekler yelkovan beyhûde
Tüm saatler hep dururken hiç döner mi devrân

Ben ki Atlas'larda gezdirdim büyük Ülkü'ler
Her terakkî mağlubiyet, her zafer bir hüsrân

Bir sevip bir terkeden gönlün nümâyişlerini
Âşık eyler kâh içerden kâh dışardan seyrân

Şahsuvar niçin ararsın dostta diğergamlık
Kaç zamandır ki lügatlerden silinmiş vicdân

fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'lün

● Mehmet Osmanođlu

Döngü

Bilinmez nasıl döngü, ne türlü bir demdir bu
Maziden istikbale, belki bir kademdir bu

Şu ihtiyar dünyanın alınına nakşedilen
Akışı yönlendiren, kaderdir, kalemdir bu

Belki en latif, zarif, en derin mana saklı
Belki de bir boşlukta sancılı ademdir bu

Varlığa sinen çile, imtihandır göklerden
Belki muştuya gebe, kederdir, matemdir bu

Sislenir perde perde hüzün çökmüş yürekler
Yağmurun habercisi gözlerdeki nemdir bu

Gecenin gölgesinde gündüzün sekeratı
Müşfik dokunuşlardan süzülen elemdir bu

Öteler ikliminden esrarengiz dokunuş
Her akılla bilinmez ilahi gizemdir bu

Kimi anlar hikmeti yüreğini sağaltır
Kimi çöker batağa, çetin ikilemdir bu

Kâh tutar bir meleğin ipeksi kanadından
Kâh şeytanı şaşırır bak işte âdemdir bu

Kol kola acı tatlı, bal ile tuz iç içe
Cennet değil burası, bir fani âlemdir bu...

dOkunan Şiirler-19-

●Tayyib Atmaca

Bazı şairler vardır uzun süre ortalıkta görünmediklerinden ya kendileriyle ya da şiirle arasına mesafe koymuş, şiirlerini içlerine yazıyorlar diye düşünürüm. Bu zaman sarfında da bir dergi yönetmeni arayıp “yahu uzun zamandır senden haber alamıyoruz, şiiri mi bıraktın, şiir mi seni bıraktı. Şiire küsmediysen şiirlerini gönder de yayınlayalım” diyecek kaç tane yayın yönetmeni var orasını bilmiyorum. İyi şiir nerede yayınlanırsa yayınlansın eninde sonunda bir okurun yüreğine dokunur. Bu vesile ile iyi şiirden başka dostları da haberdar olmuş olurlar. İyi şiir yazıp da kendine kapanan ya da yazmak istediği dergiyi bulamayan onlarca şair olduğunu da ayrıca biliyorum. Diğer taraftan bazı şairlerin hangi dergiyi açsanız arada ya bir şiiri ya da yazısı ile karşılaştığınızda içinizden ya “maşallah ne kadar velut bir şair” ya da “bu dergide de karşıma çıkmasan olmaz mıydı” diyeceğiniz onlarca şair olduğunu da tahmin ediyorum.

Her şair yaşadığı çağın tanıdığıdır. Yazdıkları, yayınlattıkları ise kendisinden sonra tartıya çıkar ne kadar safisi ve ne kadar darası var, o zaman belli olur. Hiç bir kuyumcu işlemiş olduğu altınları satmak için bağırılmaz. İşte iyi şair de böyledir. Ona okur ulaşmak zorundadır. Okuru ulaşsın ulaşmasına da dükkânı nerde onu da bilmek lazım gelir diyorsanız doğru diyorsunuz. Bir şair yazdıklarını ustalarla karşılaştırdığında üç aşağı beş yukarı yazdığının bir kıymeti olur. Yazdığının insan yüreğinde bir karşılığı olduğunu düşünen şairin de yazdıklarını kendisinde saklama hakkı yoktur.

Allah insanın kalbine güzel ilhamlar vermiş ve bu durumdan vazife çıkarıp yazması gerekeni yazmıyorsa şair, kendinden sonra gelecek nesillere iyi örnek olamayanların defterine yazılacak demektir. Bu yeteneğini kullanmadığından dolayı belki de hesaba çekilecekler arasında da yerini alabilir.

Bazen insanlar bir araya geldiklerinde “iki çift laf atak” ya da “iki lafın belini kırak” derler. Biz buradan “laf olsun torba dolsun” anlamını çıkarırız. Hâlbuki “Ya hayır konuş ya sus” hadisini, “Konuşmak gümüşse, sükût altındır” atasözünü kulağımızda küpe gibi taşırız. Herhalde laf ile sözü birbirine karıştırıyoruz. Laf sözün posasıdır. Kötü şiir de işte böyle bir şeydir. Hatta, dolmadan boşalmak, koruk olmadan üzüm suyu, yetmeden bir meyveyi dalında koparmak gibidir. Zaman zaman gerek dergilerde olsun gerek yeni çıkan şiir kitaplarında bize dokunan şiirin azlığından yakındığımız olmuştur.

Bazen anlatacağımız mevzuyu anlatabilmek için yetkin sözlere ihtiyaç duyarız. Biz bu arayışa içinde olmaya başladığımız andan itibaren sanki kitaplıkta bir kitap arıyormuşuz gibi sözumüzü temellendirecek kaynakları da aramaya başlarız.

Bir taraftan beynimiz jimnastik yapmaya başlarken diğer taraftan da “Bir dirhem bal için bir çeki odun yenmez” atasözü ben de buradayım der.

Bir şair meşhur olma hastalığına karşı aşılammışsa zaman içinde hastalık bütün egosunu sarar, yüzü eskimeye başlar. Öyle şairler vardır ki pek sağda solda gözükmez yazarsa bir kaç dergide o da arada sırada yazar. Ne burnunu buluta yaslayarak yazdığının farkında olur ne de yazdığını da sosyal medya hesaplarında paylaşarak bu sayıda şu dergide yazdım demez, yazdığı da en az kendisi kadar mütevazı olur. İşte uzun yıllardır kendine kapanan şiiri bıraktığını zannettiğimiz Yaşar Akgül ağabey de hem şahsiyet olarak hem şair olarak bu mütevazılığı ile şiire dönüş yaptı. 1975 yılında başlamış olduğu yazma serüveni 1996 yılına kadar devam etti ve Kırığı da şiirleri yayınlanırken kaybolan şairler arasına katıldı. Yaklaşık 25 yıl sonra tekrar şiirleriyle karşılaşmak beni heyecanlandı.

Dergilerde ve kitaplarda okuduğumuz şiirlerin çoğu bazen bir kaç dörtlük bazen de her şiirde bir kaç dize olarak okuruna dokunur. Yaşar Akgül ağabeyin nedense bir şiirinin tamamı bana dokundu. Yaşar ağabey okumak için gittiği ilk gençlik yıllarının vizöründen bakarak gönümüze doğru İstanbul’dan kareler çekiyor.

Her şairin hayalini süsleyen İstanbul’u fotoğraflarken yapmış olduğu göndermelerle okuru da şiirin içine çekiyor. Şiirde aynı zamanda bir ülkü birliğinden bahsederken hayattan nasıl savrulduğumuza da ince ince dokunuyor.

Bir dönem İstanbul’da yaşamış ve İstanbul hasretinden kurtulmak istemeyenler için de panoramik bir fotoğraf gibi hayallerimizin duvarına İstanbul’u asıyor. İstanbul Hatırası şiirini aynı zamanda belli bir süre İstanbul’a yaşamının gündökümleri olarak da kabul edebiliriz. Yaşar Akgül ağabey, iyi ki kendine ve şiire yüzünü döndü. Şimdilik sadece bir dergide yazıyor bu da bize yeter. Şiire yüzünü döndü ya gerisi gelecek, ondan darası alınmış safi şiirler okuyacağız inşallah. Keçi boynuzu çiğneye çiğneye çenelerimiz ağrımaya başladı.

Peteğinden çıkarıp dilimlediğimiz şiirine buyurun.

İstanbul Hatırası*

Bizim çocuklar yürüyordu Allah'ın emri ile
Peygamberin kalbiyle, her akşam İstiklal'de
Hepsi de abdestli namazlı çocuklardı
Acıları harikaydı bin dokuz yüz yetmişlerde

Anneleri kurşun döktürmüştü, kurşun yola çıkmazdan önce
Okunmuş su içmişlerdi, okunmamış kitaplardan
İlim irfan yuvası İmam-Hatipler için
Öksüzler, yetimler, garipler için
Her gördükleri kıza aşık olmasınlar diye

Sen Beyoğlu'sun bilirsin, şişede durduğu gibi durmuyor dünya
Pırıl pırıl fahişeler dökülürdü afişlerden, Atlas Sinemasında
Peçeleri mecazidir, gölgeleri çırılçıplak, öğlen karanlığında
Bakmayın siz perdelerin süt beyaz olduğuna
Ben kendimden biliyorum, kırmızı ve siyahtım, ışıklar yandığında

.....

Cihangir'den bir yar aldım, ne bileyim yara aldım
Gitmediğim hoca kalmadı, soluğu Eyüp Sultan'da aldım
İskelede oturmuştu, Hüsn ü Aşk'ı bekliyordu Üsküdar
Caiz değil diyordu böyle aşklar, hayırsever vatandaşlar
Başımıza taş yağacak "Ayrılık Çeşmesi"ne kadar

Bir elimde Fuzuli, bir elimde Sezai, umurumda mı Leyla
Şimdi ashabı keyfe selamını yollasak
Kaç tane leyla gelir elimizi sallasak
Şeyh Galib'in dükkanından
Bir sarıkla bir cübbe bir tesbih kaldı bize
Bir teşbih kaldı bize, dili geçmiş zamandan
Bana öyle geliyor ki
Martılar çok hayırsız, güvercinler müslüman

Biz İskenderpaşa'nın kirlenmemiş gülleriydik
Efendi Hazretlerinin bülbülleriydik
Camdan cama sevenlerdik, cennetle müjdelendik
Yalnızlığı büyük almıştık Tahtakale'den, seneye de giyerdik
Sen yine de bırakma beni güzelsiz
Tamamen ölmeye sonra gidersin
Bir gün yolumuz düşerse Karacaahmet'e
Işıklar içinde uyuyalım mı ne dersin

.....

Bir filmin daha sonuna geldik Harem otogarında
Emanet mi duruyoruz biz hatıra fotoğrafında
Gurbet otogarda başlar bunu biliyor musun
Seninle vedalaştığımız o tarihsiz günden beri
İki yakası bir araya gelmiyor İstanbul'un

* Yaşar Akgül, "İstanbul Hatırası", *Edebiyat Ortamı*, 77, s. 9, 10.

● Yasin Mortaş

Kepenek

1.

Ateş ki:

Külden

Bu sarsı titretmesin seni büyülemesin
Sokak bir taranıştır melekli sokaklarda
Sirk sahibi palyaço HIÇKIRIKLA gülmesin
Allah tutsun elinden virüsler öldürmesin

**Çağım aşk olsun sana
Nefs od'u sürdün kana**

2.

Gam ki:

Sevinçten

Kuş gökte korna duymaz duymaz oynayan çocuk
Sıradan bir yalnızlık değil bu caddelerin
Su uyur uyuklarmış terlermiş yatağında
Alınan bir gelgittir aşk körfezinde ellerin

**Vaktim aşk olsun sana
Gam bulaştırdın bana**

3.

Sürme ki:

Gözyaşından

Aşk kepenği kapatma gıcırda bu sessizlik
İşte bir sürme aldım gözyaşını gölgele
Gözlerime kaçtı çağ /sildim kaç yalnızlığı
Ah akşam kepenegi kanadını düğmele

**Aşkım aşk olsun sana
Kuş kanı sürdün cana**

4.

Göç ki:

Gelmekten

Bahar elimde bir kül /ah savruldu düşlerim
Sükût ettim rüzgârla teni ruha sığdırdım
İçime çekildi göç çekildi gülüşlerim
Güneş döktüm içime "ben"i aşka ıgdırdım

**"Ben"im aşk olsun sana
Sarmaladın dünyana**

